

Η σύγκριση μεταξύ Κομμουνισμού και Ναζισμού/Φασισμού



Ο 20ός αιώνας είναι ο αιώνας του ολοκληρωτισμού, δηλαδή απολυταρχικών καθεστώτων κεντρικά οργανωμένων, όπου το κράτος και η πολιτική τείνουν να απορροφήσουν όλες τις πτυχές της κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής. Ο ολοκληρωτισμός διαθέτει δυνατότητες που του παρέχει η σύγχρονη τεχνολογία και ο σύγχρονος κρατικός συγκεντρωτισμός, που δεν είχαν αυταρχικά καθεστώτα προηγούμενων εποχών. Σ'

αυτές τις δυνατότητες περιλαμβάνεται η μαζική προπαγάνδα, η μαζική καταπίεση και η μαζική εξολόθρευση. Σ' αυτόν τον τρομερό αιώνα, τα ολοκληρωτικά καθεστώτα διέπραξαν μαζικά εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. Τίθεται, επομένως, το ερώτημα αν μπορεί να συγκριθεί ο Κομμουνισμός με άλλες μορφές ολοκληρωτισμού, και κυρίως με τον Ναζισμό. Όμως, η αναφορά στην απλή δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ Ναζισμού και Κομμουνισμού, φάνηκε στους υπερασπιστές της κομμουνιστικής ιδεολογίας τερατώδης και βλάσφημη. Ωστόσο, τα επιχειρήματα που επιστράτευσαν ήταν ασυνήθιστα ισχνά.

Ασφαλώς και υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στον Ναζισμό και τον Κομμουνισμό. Η κύρια διαφορά, όμως, δεν βρίσκεται, όπως νομίζουν οι κομμουνιστές και ορισμένοι διανοούμενοι που αυτοπροσδιορίζονται χαλαρά ως «αριστεροί», στην υποτιθέμενη ανθρωπιστική επαγγελία ή στο ουτοπικό όραμα του Κομμουνισμού. **Η κύρια διαφορά ανάμεσα στους δύο ολοκληρωτισμούς, συνίσταται στο ότι η κτηνωδία στον Ναζισμό είναι κυνική και απροκάλυπτη, ενώ στον Κομμουνισμό είναι καμουφλαρισμένη με ιδεολογικά φτιασίδια.**

Ο Γάλλος κομμουνιστής ιστορικός, Φρανσουά Φιρέ, υποστηρίζει ότι οι συγγένειες ανάμεσα στα δύο συστήματα είναι οργανικές και όχι τυχαίες, ότι η αμοιβαία συμπάθεια μεταξύ Χίτλερ και Στάλιν ήταν ισοσθενής με την αμοιβαία μεταξύ τους καχυποψία και ότι το Γερμανοσοβιετικό Σύμφωνο του 1939 δεν ήταν δημιούργημα μιας απλής συγκυρίας. «Κανένα από τα δύο στρατόπεδα», γράφει ο Φουρέ, «δεν μπορεί να γίνει κατανοητό στον μελετητή, αν δεν κατανοήσει συγχρόνως το άλλο. Εξαρτώνται αμοιβαία από τα πάθη από τα οποία κυριαρχούνται και τις ιδέες και παραστάσεις που τα διέπουν, καθώς και τη συνολική ιστορική πραγματικότητα

στην οποία εντάσσονται».

Η ιδέα αυτή μιας μεγαλύτερης συγγένειας από ό,τι φαντάζονται πολλοί, μεταξύ Κομμουνισμού και Ναζισμού, απορρίπτεται ενστικτωδώς από ορισμένους διανοούμενους της Αριστεράς. Η περιφρόνηση που νιώθουν για την έξαρση της σημασίας της φυλής στον Ναζισμό και η γοητεία που ασκεί ο Μαρξισμός στη συνείδησή τους, τους πείθουν ότι είναι απαράδεκτη και μόνη η ιδέα της δυνατότητας μιας τέτοιας σύγκρισης.

Όσο δεν υπήρχε επαρκής πληροφόρηση για το τι έκρυβε το κομμουνιστικό στρατόπεδο, αυτή η στάση ήταν ανεκτή και για ένα διάστημα αποδεκτή. Από εδώ και πέρα, αυτό είναι αδύνατον. Στην κριτική εναντίον του Κομμουνισμού, οι κομμουνιστές επικαλούνται το όραμα και την ουτοπία που αντιπροσωπεύει ο Κομμουνισμός. Σημασία δεν έχει, πλέον, όπως φαίνεται, η πραγματικότητα, το «υπαρκτό» του Σοσιαλισμού όπως τον βίωσε το ένα τρίτο της ανθρωπότητας, αλλά ο σκοπός του, ο ορίζοντας των ιδανικών του, ο ουτοπικός οραματισμός του.

Είναι απορίας άξιον ότι αυτήν τη στάση υιοθετούν «μαρξιστές». Ο Μαρξ έγραφε στην «Εισαγωγή στην κριτική της Πολιτικής Οικονομίας» (1859), ότι δεν είναι η συνείδηση των ανθρώπων που καθορίζει την ύπαρξή τους, αλλά αντίθετα η κοινωνική τους ύπαρξη που καθορίζει τη συνείδησή τους. Κατ' αντιστοιχίαν, μπορεί να υποστηριχθεί ότι τα έργα ενός καθεστώτος, μας παρέχουν το μέσον για να κριθεί το ίδιο, και όχι η προπαγάνδα του, η ιδεολογία του ή οι οραματισμοί του.

Αυτό μας φέρνει ξανά στην ασυμμετρία, ανάμεσα στην ηθική καταδίκη του Ναζισμού και του Κομμουνισμού από τη διεθνή κοινή γνώμη. Η καταδίκη του Ναζισμού από την πολιτισμένη ανθρωπότητα είναι απόλυτη και δικαιολογημένη πέρα για πέρα. Οποιαδήποτε προσπάθεια «αναθεώρησης» της ιστορικής κρίσης για τον Ναζισμό, που τείνει να μετριάσει τον εγκληματικό του χαρακτήρα, είναι απαράδεκτη από κάθε άποψη. Η υστερική αποθέωση της βίας, η θηριωδία, η μαζική εγκληματικότητα, ο ρατσισμός είναι τα χαρακτηριστικά του Ναζισμού, τόσο στην ιδεολογία όσο και στην πρακτική του.

Ο Ναζισμός καταδικάστηκε στο Διεθνές Στρατιωτικό Δικαστήριο της Νυρεμβέργης από τους νικητές του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ασφαλώς όμως και από όλη την ανθρωπότητα, εναντίον της οποίας είχε διαπράξει ειδεχθή εγκλήματα.

Το κατ' εξοχήν έγκλημα του Ναζισμού κατά της ανθρωπότητας ήταν η γενοκτονία

των Εβραίων στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Αυτό το έγκλημα καταδίκασε τον Ναζισμό στην παγκόσμια συνείδηση. Η διεθνής αναγνώριση της μοναδικότητας της shoah (ή «ολοκαυτώματος») κατέστησε απαγορευτική οποιαδήποτε απόπειρα σύγκρισης με άλλα εγκλήματα. Λίγοι σήμερα θα αμφισβητούσαν αυτήν την κρίση της Ιστορίας.

Η φρίκη που εμπνέει η ναζιστική ιδεολογία δεν συνδέεται με μια μεταφυσική «ουσία», η οποία υποτίθεται ότι ενυπάρχει στην κοσμοθεωρία του Ναζισμού, αλλά στα πεπραγμένα του τελευταίου, τα οποία αποτελούν μια ευρύτατα μοιρασμένη εμπειρία της ανθρωπότητας, βαθιά χαραγμένη στη συλλογική της μνήμη. **Αν, λοιπόν, κρίνεται ο Ναζισμός από τα έργα του και όχι από τα «ιδανικά» του -όποια και αν είναι αυτά- το ίδιο πρέπει να ισχύει και για τον Κομμουνισμό. Και αυτός οφείλει να κριθεί με βάση αυτά που έκανε και όχι με βάση τα «οράματα» και την «ουτοπία» που τον ενέπνευσαν.** Πρέπει, με άλλα λόγια, να πραγματοποιηθεί ένας εμπειρικός έλεγχος, μια αντικειμενική καταγραφή αυτών του των έργων.

Όμως, αυτή η καταγραφή απορρίπτεται εκ προοιμίου από τους ιδεολογικούς εκπροσώπους του Κομμουνισμού σήμερα, εφόσον θα κατέτεινε στην ιδέα της συγκρισιμότητας μεταξύ Ναζισμού και Κομμουνισμού. Για λόγους που έχουν να κάνουν με τα ιδεολογικά τους βιώματα και όχι με τη λογική, οι άνθρωποι αυτοί, ακόμα και αν είναι επικριτικοί έναντι των κομμουνιστικών καθεστώτων, δεν μπορούν και δεν θέλουν να κρίνουν με το ίδιο μέτρο τον Ναζισμό και τον Κομμουνισμό.

Στον Ναζισμό, ο «εχθρός», το «εμπόδιο» στην πραγματοποίηση του «μεγαλειώδους οράματος», που είναι η δημιουργία μιας νέας, ισχυρής και καθαρόαιμης Ευρώπης, είναι ο Εβραίος. Η εξολόθρευσή του είναι ένας εμφανής στόχος. Στον Κομμουνισμό, αυτή η σύνδεση μεταξύ οράματος και εχθρού, ανάμεσα στο ιδανικό και την αντίθεσή του, είναι συγκαλυμμένη από ιδεολογήματα. Και έτσι εξηγείται, κατά τον Γάλλο φιλόσοφο Φρανσουά Ζορζ, το πλήθος των ευγενών ιδεαλιστών που εξαπατήθηκαν από αυτόν, πέφτοντας στην ηθική παγίδα και αποδίδοντας ελαφρυντικά στον Κομμουνισμό με το αιτιολογικό ότι έχει ευγενείς πόθους και αγαθές προθέσεις.

Είναι, όμως, αυτό θεμιτό; Ο Ζακ Ζιλιάρντ, σημαίνουσα προσωπικότητα της γαλλικής Αριστεράς, εκφράζει μια εύλογη αντίρρηση: **«Για ποιόν λόγο και ως προς τί, εγκληματίες που επικαλούνται το καλό, είναι λιγότερο ένοχοι**

από εκείνους που επικαλούνται το κακό;».

Η στερεότυπη απάντηση στο ερώτημα του Ζιλιάρντ, είναι ότι η ναζιστική ιδεολογία είναι απάνθρωπη, ενώ ο Κομμουνισμός έχει τουλάχιστον αγαθές προθέσεις. Αν θέλουμε, όμως, να είμαστε δίκαιοι, δεν πρέπει να κρίνουμε τον Ναζισμό με βάση την περιγραφή του από τους αντιπάλους του -«ιδεολογία του μίσους»- και τον Κομμουνισμό με βάση τις ιδιότητες που του αποδίδουν οι οπαδοί του -«ανθρωπιστική αποστολή», «δημιουργία νέου ανθρώπου».

Οι αγαθές προθέσεις ή οι οικουμενικές ιδεολογίες δεν ξεπλένουν το έγκλημα. Ο Στάλιν, στο όνομα της ιδεολογίας, αποφασίζει εν ψυχρώ την καταδίκη της Ουκρανίας, της πιο πλούσιας περιοχής σε αγροτικά προϊόντα στη Σοβιετική Ένωση, σε λιμοκτονία. Η χρησιμοποίηση αυτής της μεθόδου εξόντωσης πληθυσμών, έγινε συστηματικά και αποτελεί έγκλημα κατά της ανθρωπότητας.

Εκείνο που έχει μεγαλύτερη σημασία, είναι τα ίδια τα γεγονότα, ιδίως όταν δεν μπορεί να διαμφισβητηθεί ότι ήταν προβλέψιμα, λόγω συγκεκριμένων πολιτικών αποφάσεων. Ούτε είναι ορθό να υποβιβάζεται η εξάλειψη μιας κοινωνικής τάξης, όπως συνέβη επανειλημμένα στα κομμουνιστικά καθεστώτα, σε χαμηλότερη βαθμίδα γενοκτονικής φρικαλεότητας από την εξάλειψη της φυλής. Με αυτόν τον τρόπο, παραθεωρείται ένα βασικό γεγονός: Ότι τόσο η φυλή, όσο και η κοινωνική τάξη, είναι παράγωγα της Ιστορίας· δεν είναι παράγωγο της «φύσης» η πρώτη και της Ιστορίας ή της κοινωνίας η δεύτερη. Και στις δύο περιπτώσεις εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του κατά περίπτωση εξολοθρευτή να καθορίσει σε ποια τάξη, φυλή ή οποιαδήποτε άλλη ομάδα προς εξόντωση ανήκει ή δεν ανήκει κάποιος.

Όπως εύστοχα σχολιάζει ο Φρανσουά Φιρέ, το κοινό σημείο που έχουν μεταξύ τους, ο Κομμουνισμός από τη μια μεριά και ο Φασισμός και ο Ναζισμός από την άλλη, είναι το μίσος για τη δημοκρατία και τη νεωτερικότητα, τη δυνατότητα που έχουν οι άνθρωποι να ρυθμίζουν τη ζωή τους σύμφωνα με τις ατομικές τους προτιμήσεις. Η ίδια η επανάσταση δημιουργεί το μίσος για τον αστό -και ο Χίτλερ θεωρούσε τον εαυτό του επαναστάτη.

Δεν πρέπει να παραβλέπεται, ότι όλες οι επαναστάσεις δεν ήταν δημοκρατικές και ότι ολοκληρωτικά κινήματα χρησιμοποίησαν επαναστατικές μεθόδους. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα στην περίπτωση του Φασισμού. Το φασιστικό κίνημα του Μουσολίνι άντλησε την τρομακτική του δύναμη από τον Κομμουνισμό με την εξής έννοια: Όχι

διότι ο Μουσολίνι έκανε χρήση «ατάκτων» στοιχείων, αλλά διότι αντέστρεψε τη δυναμική των πραγμάτων που ήταν επαναστατική στη διάρκεια της «κόκκινης» διετίας 1919-20, στη Βόρειο Ιταλία. Στον επαναστατικό μαξιμαλισμό των αριστερών, ο Μουσολίνι έδωσε μια εθνικιστική κατεύθυνση. Ο Φασισμός αποτέλεσε μια επαναστατική και όχι συντηρητική αναστροφή της κατάστασης που δημιουργήθηκε από την κοινωνική αναταραχή εκείνης της περιόδου. Έτσι, δεν μπορεί να νοηθεί είτε ο Κομμουνισμός, είτε ο Φασισμός και ο Ναζισμός στον εικοστό αιώνα, χωρίς αναφορά στις αλληλοδράσεις μεταξύ τους, χωρίς παραπομπή σε κοινές μήτρες, χωρίς την κοινή αποστροφή για τη νεωτερικότητα και χωρίς τον πόθο δημιουργίας ενός «νέου ανθρώπου», μιας «νέας τάξης» και ενός «νέου λαού».

Εν τούτοις, οι διανοούμενοι που τάχθηκαν υπέρ του Κομμουνισμού, είτε ως οπαδοί, είτε ως συνοδοιπόροι, εξακολούθησαν να τον βλέπουν ως συνδυασμό ανθρωπισμού και τρομοκρατίας, κατά την έκφραση του φιλοσόφου Μερλό Ποντί. Οι στοχαστές αυτοί αντιμετωπίζουν το πρόβλημα ουσιολογικά, αντιπαραθέτοντας μανιχαϊκά την ανθρωπιστική «ουσία» του Κομμουνισμού και την απάνθρωπη «ουσία» του Ναζισμού και του Φασισμού.

Εκείνο που εντυπωσιάζει στην ουσιολογική προσέγγιση είναι η απίστευτη ελαφρότητά της. Έτσι, ο Ζαν-Πολ Σαρτρ, άριστος βιρτουόζος του μεταφυσικού ουσιολογισμού, δεν είχε καμία δυσκολία να «αποδείξει» ότι δεν υπήρχαν στρατόπεδα εργασίας στη Σοβιετική Ένωση, εφόσον η έννοια του Σοσιαλισμού είναι φιλοσοφικά ασυμβίβαστη με την έννοια του στρατοπέδου εργασίας. Την ύπαρξη στρατοπέδων στη Σοβιετική Ένωση είχαν αρνηθεί με αγανάκτηση επώνυμοι κομμουνιστές διανοούμενοι, όπως ο Λουίς Αραγκόν, ο οποίος λίγα χρόνια νωρίτερα είχε συγγράψει ωδή στην Γκε-Πε-Ου (τη σοβιετική κομματική-τρομοκρατική αστυνομία), ζητώντας τη συγκρότηση μιας αντίστοιχης οργάνωσης στη Γαλλία.

Εδώ φτάνουμε στην καρδιά του προβλήματος της ευπιστίας τόσων διανοουμένων και του κυνισμού με τον οποίο χειραγωγήθηκαν από τους κομμουνιστές ηγέτες, που πίστευαν ορθά, όπως αποδείχθηκε, ότι οι άνθρωποι αυτοί έδιναν απεριόριστη πίστωση στο κομμουνιστικό καθεστώς. Συνταρακτικές μαρτυρίες, εμπειριστατωμένες έρευνες και δραματικά πολιτικά γεγονότα διέψευδαν επί σειρά ετών με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο την πίστη που είχε ριζώσει όχι μόνο στους οπαδούς του Κομμουνισμού, αλλά και σ' εκείνους που ανήκαν στον ευρύτερο χώρο της Αριστεράς, ότι τα κομμουνιστικά καθεστώτα, «με όλα τους τα

μειονεκτήματα», αποτελούσαν πηγή ελπίδας και εστία απελευθέρωσης για την ανθρωπότητα. Και μόνη αυτή τους η πίστη έδινε μια ηθική υπεροχή στον Κομμουνισμό, η οποία ήταν συνυφασμένη με την «ανθρωπιστική» του διάσταση. Και αυτήν την υπεροχή, σε πείσμα των γεγονότων, οι συμπαθούντες διανοούμενοι τη θεωρούσαν δεδομένη.

Πώς μπορεί να δοθεί εξήγηση για τη σταθερή αυτή πίστη των ανθρωπιστών διανοουμένων της Αριστεράς; Οποιαδήποτε εξήγηση θα πρέπει να βασιστεί μάλλον στην ιστορία των ιδεολογικών ευαισθησιών στη Δύση και λιγότερο στην αναζήτηση λογικής συγκρότησης των θέσεων που είχαν υποστηρίξει κατά καιρούς.

Η προσήλωση αυτών των διανοουμένων στο προλεταριάτο ως μοναδικό φορέα της Ιστορίας και στο Κόμμα του ήταν τότε απόλυτη, τότε με επιφυλάξεις. Ακόμα, όμως, και όταν είχαν επιφυλάξεις, ο Κομμουνισμός παρέμεινε γι' αυτούς ένας συνδυασμός ανθρωπισμού και τρομοκρατίας. Ήταν αναγκαίο να δεχθεί κανείς το δεύτερο μαζί με το πρώτο, θεωρώντας ότι το ανθρωπιστικό πρόταγμα που περιέχει ο Κομμουνισμός -ως τέρμα της ιστορικής διαδικασίας- υπερβαίνει κατά πολύ το τρομοκρατικό στοιχείο που κυριαρχεί σήμερα. Αυτήν την εκτίμηση τη βασίζουν, σε μια δική τους έμμομη ιδέα, η οποία σχετίζεται με την αποστολή τους όπως την αντιλαμβάνονται.

«Ο Κομμουνισμός περιέχει», όπως έγραφε η Σιμόν ντε Μποβουάρ, «το μέλλον του στην υπέρβασή του». Με την έννοια αυτή, η υλικότητα της υπέρβασης πηγαίνει πέρα από την ουτοπία. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο αυτοί οι συνοδοιπόροι διανοούμενοι έδιναν απεριόριστη ηθική πίστωση στο παρόν, έστω και με τρομοκρατία, εκτελέσεις, βασανιστήρια, δυστυχία και στρατόπεδα καταναγκαστικής εργασίας.

Τα ολοκληρωτικά κομμουνιστικά καθεστώτα αναγνωρίζουν την ουτοπία ως «πραγματικότητα», ενώ ο στρατευμένος διανοούμενος, προβάλλοντας μια ουτοπική σκέψη και προτάσσοντας την ιδεολογικοποιημένη πραγματικότητα ως πηγή αλήθειας στη θέση της αντικειμενικής πραγματικότητας, νομιμοποιεί τα καθεστώτα αυτά στη συνείδηση πολλών ανθρώπων. Για τους διανοούμενους αυτούς, η διατήρηση των κομμουνιστικών καθεστώτων πρόσφερε ένα αντιστήριγμα υπαρκτότητας στο όραμα του Κομμουνισμού ως απώτερου ιδανικού. Χωρίς αυτά, το όραμα δεν έχει κανένα αντίκρισμα -έστω και με «ελαττώματα». Επιπλέον, τα «ελαττώματα» αυτά εμφανίζονται σήμερα στο πραγματικό τους

μέγεθος. Και το «όραμα» δεν αποδεικνύεται πλέον συμπαθής, πλην όμως μη ρεαλιστική φαντασίωση, αλλά εφιαλτική και τερατώδης χίμαιρα, με τους σωρούς των πτωμάτων στα οποία ανέρχονται τα θύματά της...

Από το 1917, η ηγεσία της πρώτης κομμουνιστικής επανάστασης στην Ιστορία, είχε αποφασίσει ότι θα δημιουργούσε τεχνητά τις συνθήκες εκβιομηχάνισης που ήταν απαραίτητες για να μπορέσει να οικοδομηθεί ο Σοσιαλισμός, κατά τον Μαρξ, και έπειτα θα επέστρεφε στην πορεία που είχε προβλέψει ο τελευταίος και θα εξασφάλιζε τη δημοκρατία και την ελευθερία. Όμως η τρομοκρατία που επιβλήθηκε για να δημιουργηθούν οι συνθήκες εκβιομηχάνισης αυτοσταθεροποιήθηκε. Το κομμουνιστικό κόμμα, με την ενίσχυση της γιγαντιαίας κρατικής μηχανής, εξασφάλισε ότι καμία δύναμη στο εσωτερικό της χώρας δεν θα αντιστεκόταν σ' αυτό και δεν λογάριασε τις θυσίες σε ανθρώπινες ζωές, ωσάν αυτές να είχαν «μηδενικό κόστος». Το «συνολικό βάρος του κράτους» ζητούσε ο Στάλιν να χρησιμοποιήσει ως μέσο πίεσης, αν χρειαζόταν για να καμφθεί έστω και ένα άτομο.

Ο Κομμουνισμός είναι δεμένος με τη βία στην πράξη, αλλά και στη θεωρία. Είναι μύθος ότι ο Στάλιν εισήγαγε τη χρήση μαζικής βίας στην κομμουνιστική πρακτική. Ο Στάλιν εφάρμοσε πιστά το πρόγραμμα του Λένιν...

Πολλοί διαμαρτυρήθηκαν, και κυρίως ο Τρότσκι που θεώρησε τον Σταλινισμό προδοσία του Λενινισμού. Όμως, τόσο ο Τρότσκι, όσο και οι άλλοι ηγέτες είχαν εγκληματήσει στην επαναστατική, καθώς και στη μετεπαναστατική περίοδο, με πρόσχημα ότι οικοδομούσαν έναν καινούργιο κόσμο. Στο όνομα αυτού του «προτάγματος», η χωρίς ηθικά όρια άσκηση της εξουσίας, η μαζική βία και η τρομοκρατία ήταν επιτρεπτές και ανεκτές. Ο ίδιος ο Τρότσκι υπερασπίζεται αυτήν την ηθική σε ένα από τα γνωστότερα θεωρητικά του κείμενα («Η ηθική τους και η ηθική μας»).

Όσον αφορά τη χρήση της βίας, ο Λένιν, στις «Δυο τακτικές της Σοσιαλδημοκρατίας στη δημοκρατική επανάσταση» (1905), είχε γράψει ότι «τα μεγάλα προβλήματα της πολιτικής ελευθερίας και της ταξικής πάλης, λύνονται σε τελευταία ανάλυση μόνο με τη βία». Η φράση αυτή είναι πασίγνωστη. Όμως, και η θέση που υποστηρίζει στο μεγάλο κλασικό του έργο «Κράτος και επανάσταση» (1917), είναι ότι ο μηχανισμός του αστικού κράτους πρέπει να καταστραφεί ολοσχερώς, ότι η επανάσταση είναι μια τέχνη και η επαναστατική κατάκτηση της εξουσίας ανάγεται σε μια πολιτικοστρατιωτική επιχείρηση.

Βέβαια, η σχέση του Λένιν με τη βία δεν θα πρέπει να αναζητηθεί μόνο στο θεωρητικό αλλά και στο πρακτικό πεδίο. Στην πολιτική του πρακτική, ο Λένιν είναι το ίδιο αδίστακτος με τον Στάλιν. Ορισμένα τέτοια δείγματα γραφής της ροπής του Λένιν προς τη χρήση εγκληματικής και μαζικής βίας, είναι διαταγές-τηλεγραφήματα-γράμματα προς τους υποτελείς του, με εντολές ή παραινέσεις για μέτρα τρομοκρατικά εναντίον «κουλάκων», «ταξικών εχθρών» και «εχθρών του λαού». (Στις 9 Αυγούστου 1918, με τηλεγράφημα προς την Εκτελεστική Επιτροπή της επαρχίας Πένζα, ζητά «να εφαρμοστεί αλύπητα μαζική τρομοκρατία, κατά κουλάκων, παπάδων και λευκών φυλάκων». Σε άλλο τηλεγράφημα, ζητά να κρεμάσουν, όχι λιγότερους από πενήντα κουλάκους και προσθέτει: «Ενεργήστε με τέτοιον τρόπο, ώστε από πολύ μακριά, ο λαός να μπορεί να βλέπει, να τρέμει, να γνωρίζει και να κραυγάζει: “Πνίγουν μέχρι θανάτου τους κουλάκους που πίνουν το αίμα μας”»).

Η έννοια του «εχθρού του λαού» ή «εσωτερικού εχθρού» χρησιμοποιείται συχνά από τον Λένιν. Η έκφραση δεν είναι τυχαία και έχει σχέση με τον «Ιακωβινισμό» του, την σωτηριολογική αποστολή, που δίνει στον εαυτό της μια ομάδα αυτόκλητων φορέων ιστορικής πρωτοβουλίας, όπως οι αρχικοί Ιακωβίνοι της Γαλλικής Επανάστασης που του χρησίμευσαν ως υπόδειγμα. Για να πετύχουν τους επαναστατικούς τους σκοπούς, δρουν πάνω σε ένα κυρίαρχο σώμα που είναι το «καθεαυτό» κοινωνικό σώμα: Οι οπαδοί τους, οι «πατριώτες», οι ευσυνείδητοι πολίτες. Οτιδήποτε βρίσκεται έξω από αυτό το σώμα είναι εχθρικό προς την Πολιτεία.

Την έκφραση «εχθρός του λαού» χρησιμοποιούσε και ο Ροβεσπιέρος, αλλά και ο Λένιν αργότερα. Ο «εχθρός του λαού» είναι το ξένο σώμα από το οποίο κινδυνεύει το υπόλοιπο, υγιές σώμα της κοινωνίας. Δεν είναι άξιο οίκτου ή σεβασμού. Είναι, επομένως, απόλυτα φυσιολογικό, μέσα σ' αυτήν την προοπτική, να θεωρήσει ο Ιακωβίνος επαναστάτης οποιονδήποτε πολιτικό αντίπαλο ως «ζώυφιο», «παράσιτο» ή «βλαβερό έντομο», όπως συνέβη τον Ιανουάριο του 1918, όταν δημοσιεύθηκε το διάταγμα για την «κάθαρση της ρωσικής γης από τα βλαβερά έντομα». Τον ίδιο καιρό, δηλαδή τρεις μήνες πριν αρχίσει ο εμφύλιος πόλεμος στη Ρωσία, ο Λένιν ζητεί δημόσια από την Τσε-Κα την «επί τόπου εκτέλεση ενός στους δέκα από εκείνους που συλλαμβάνονται να τεμπελιάζουν»· επίσης, λίγο αργότερα, την εκκαθάριση μιας ολόκληρης σειράς «παρασίτων».

Το πιο σημαντικό στις οδηγίες του Λένιν είναι το καθαρά τρομοκρατικό στοιχείο που περιέχεται σ' αυτές τις οδηγίες, που συνίσταται όχι στην αναζήτηση ατομικής

ενοχής, αλλά στην απόφαση εξόντωσης ορισμένων κατηγοριών πολιτών. Όπως έγραφε ο Λετονός μπολσεβίκος Μάρτιν Λάτσις (αρχηγός της Τσε-Κα): **«Δεν διεξάγουμε πόλεμο εναντίον ατόμων. Εξοντώνουμε την τάξη των αστών. Μην ψάχνετε στην έρευνά σας στοιχεία και αποδείξεις για το τι έκανε ο κατηγορούμενος εναντίον της σοβιετικής εξουσίας, με πράξεις ή με λόγια. Η πρώτη ερώτηση που πρέπει να του απευθύνετε, είναι σε ποια κοινωνική τάξη ανήκει, από που κατάγεται, ποια είναι η μόρφωσή του και το επάγγελμά του... Αυτή είναι η ουσία της Κόκκινης Τρομοκρατίας».** Τα θύματα επιλέχτηκαν με βάση κομματικά καθορισμένες κατηγοριοποιήσεις. Και η ιστορία γράφτηκε στη συνέχεια με αφετηρία αυτές τις κατηγοριοποιήσεις.

Ξεπερνώντας τα ατομικά εγκλήματα και τις τακτικές περιστασιακές σφαγές, τα κομμουνιστικά καθεστώτα, προκειμένου να εξασφαλίσουν την εξουσία τους, αναγόρευσαν το μαζικό έγκλημα σε αληθινό σύστημα διακυβέρνησης. Βέβαια, σ' ένα χρονικό διάστημα που ποίκιλλε -από μερικά χρόνια στην Ανατολική Ευρώπη μέχρι κάποιες δεκαετίες στην ΕΣΣΔ ή στην Κίνα- η τρομοκρατία απώλεσε τον αρχικό της δυναμισμό, τα καθεστώτα σταθεροποιήθηκαν σε μια καθημερινή διαχείριση της καταπίεσης, μέσω της λογοκρισίας όλων των διαύλων πληροφόρησης, με τον έλεγχο των συνόρων, την εκτόπιση των διαφωνούντων. Ωστόσο, η «ανάμνηση του τρόμου» εξακολούθησε να επιβεβαιώνει την αξιοπιστία, και συνεπώς την αποτελεσματικότητα, της απειλής της καταστολής. Κανένα από τα κομμουνιστικά πειράματα που για κάποια στιγμή υπήρξαν δημοφιλή στη Δύση δεν ξέφυγε από αυτόν τον κανόνα: Ούτε η Κίνα του «Μεγάλου Τιμονιέρη», ούτε η Κορέα του Κιμ Ιλ Σουνγκ, ούτε ακόμη και το Βιετνάμ του «ευγενικού θείου Χο» ή η Κούβα του ενθουσιώδους Φιντέλ, χωρίς να ξεχνάμε την Αιθιοπία του Μενγκίστου, την Αγκόλα του Νέτο και το Αφγανιστάν του Νατζιμπουλλάχ.

Κι όμως, τα εγκλήματα του Κομμουνισμού δεν υποβλήθηκαν ποτέ σε μια αιτιολογημένη και αντικειμενική αποτίμηση, ούτε από ιστορική ούτε από ηθική πλευρά. Αναμφίβολα, είναι η πρώτη φορά που επιχειρείται μια προσέγγιση του Κομμουνισμού μέσω αυτής της εγκληματικής διάστασης, ως ερωτήματος ταυτοχρόνως κεντρικού και σφαιρικού. Θα μας ανταπαντήσουν ότι η πλειονότητα αυτών των εγκλημάτων ανταποκρινόταν σε μια «νομιμότητα», η οποία είχε με τη σειρά της επιβληθεί μέσω θεσμών που ανήκαν σε νόμιμα καθεστώτα, αναγνωρισμένα διεθνώς και των οποίων οι ηγέτες γίνονταν δεκτοί με μεγάλες τιμές από τους δικούς μας κυβερνήτες. Όμως το ίδιο δεν συνέβη και με τον Ναζισμό;

Το ζήτημα του εγκλήματος που διεπράχθη από ένα κράτος, αντιμετωπίστηκε για πρώτη φορά, υπό νομικό πρίσμα, το 1945 από το δικαστήριο της Νυρεμβέργης, το οποίο συνεστήθη από τους Συμμάχους για να δικάσει τα εγκλήματα των Ναζί. Η φύση αυτών των εγκλημάτων είχε καθοριστεί από το άρθρο 6 του καταστατικού του δικαστηρίου, που ορίζει τρία μείζονα εγκλήματα: Εγκλήματα κατά της ειρήνης, εγκλήματα πολέμου, εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. Μία εξέταση του συνόλου των εγκλημάτων που διεπράχθησαν από το λενινιστικό/σταλινικό καθεστώς και κατόπιν στο κομμουνιστικό μπλοκ γενικότερα, μας οδηγεί στην αναγνώριση και των τριών αυτών κατηγοριών.

Τα εγκλήματα κατά της ειρήνης καθορίζονται με το άρθρο 6α και αφορούν «τη διεύθυνση, την προετοιμασία, την κήρυξη ή τη συνέχιση ενός επιθετικού πολέμου, ή ενός πολέμου που παραβιάζει τις διεθνείς συνθήκες, εξασφαλίσεις ή συμφωνίες, ή τη συμμετοχή σε ένα σχέδιο ή μια συνωμοσία που αποβλέπει στην τέλεση μιας εκ των προαναφερομένων πράξεων». Ο Στάλιν αναμφίβολα διέπραξε αυτού του είδους το έγκλημα, όταν διαπραγματευόταν μυστικά με τον Χίτλερ, με τις συνθήκες της 23ης Αυγούστου και της 28ης Σεπτεμβρίου 1939, το διαμελισμό της Πολωνίας και την προσάρτηση στην ΕΣΣΔ των βαλτικών κρατών, της βόρειας Βουκοβίνας και της Βεσσαραβίας. Η συνθήκη της 23ης Αυγούστου, απελευθερώνοντας τη Γερμανία από τον κίνδυνο της σύγκρουσης σε δύο μέτωπα, προκάλεσε άμεσα την κήρυξη του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Ο Στάλιν διέπραξε ένα καινούργιο έγκλημα κατά της ειρήνης επιτιθέμενος στη Φινλανδία στις 30 Νοεμβρίου 1939. Η αναπάντεχη επίθεση της Βόρειας Κορέας κατά της Νότιας Κορέας στις 25 Ιουνίου 1950 και η μαζική επέμβαση του στρατού της κομμουνιστικής Κίνας είναι της αυτής τάξεως. Οι μέθοδοι ανατροπής, που επιχειρούνταν μια εποχή από τα κομμουνιστικά κόμματα που χρηματοδοτούνταν από τη Μόσχα, θα μπορούσαν παρομοίως να εξομοιωθούν με εγκλήματα κατά της ειρήνης, αφού με τη δράση τους προκαλούνταν πόλεμοι. Έτσι, ένα κομμουνιστικό πραξικόπημα στο Αφγανιστάν οδήγησε, στις 27 Δεκεμβρίου 1979, σε μαζική στρατιωτική επέμβαση της ΕΣΣΔ με την οποία εγκαινιάστηκε ένας πόλεμος που ακόμη δεν έχει καταλαγιάσει.

Τα εγκλήματα πολέμου καθορίζονται στο άρθρο 6β ως «οι παραβιάσεις των κανόνων και των εθίμων του πολέμου. Σε αυτές τις παραβιάσεις περιλαμβάνονται, χωρίς να εξαντλούνται εδώ, η δολοφονία, η κακομεταχείριση ή η εκτόπιση για καταναγκαστικά έργα, ή για οποιονδήποτε άλλον λόγο, των αμάχων πληθυσμών στις κατεχόμενες περιοχές, η δολοφονία ή η κακομεταχείριση των αιχμαλώτων

πολέμου ή των ναυαγών, η εκτέλεση ομήρων, η λεηλασία δημοσίων και ιδιωτικών αγαθών, η άσκοπη καταστροφή πόλεων και χωριών ή η ερήμωση που δεν στοιχειοθετείται από στρατιωτικές απαιτήσεις». Οι κανόνες και τα έθιμα του πολέμου είναι γραμμένα σε συμφωνίες, εκ των οποίων πλέον γνωστή είναι αυτή της Χάγης του 1907, η οποία ορίζει: «Σε καιρό πολέμου, οι άμαχοι πληθυσμοί και οι εμπόλεμοι υπόκεινται στην εξουσία των αρχών δικαίου που προέρχονται από τα καθιερωμένα έθιμα των πολιτισμένων εθνών, τους νόμους της ανθρωπότητας και τις απαιτήσεις της κοινής γνώμης».

Συνεπώς, ο Στάλιν διέταξε ή επέτρεψε να διαπραχθούν πολυάριθμα εγκλήματα πολέμου. Η εξολόθρευση της ολότητας σχεδόν των Πολωνών αξιωματικών που αιχμαλωτίστηκαν το 1939 -οι νεκροί του Κατίν δεν αποτελούν παρά ένα μονάχα επεισόδιο- είναι το πιο θεαματικό. Ωστόσο, πολλά άλλα εγκλήματα πολύ μεγαλύτερης έκτασης πέρασαν απαρατήρητα, όπως η δολοφονία ή ο θάνατος στο γκούλαγκ εκατοντάδων χιλιάδων Γερμανών στρατιωτικών που είχαν πιαστεί αιχμάλωτοι μεταξύ 1943 και 1945. Σε αυτό ας προστεθούν οι μαζικοί βιασμοί Γερμανίδων από τους στρατιώτες του Κόκκινου Στρατού στην κατεχόμενη Γερμανία, δίχως να λογαριάζουμε τη συστηματική λεηλασία της βιομηχανικής υποδομής των χωρών που κατέχονταν από τον Κόκκινο Στρατό. Με το ίδιο άρθρο 6β σχετίζονται οι οργανωμένες αντιστασιακές οργανώσεις που μάχονταν ανοιχτά την κομμουνιστική εξουσία, όταν αιχμαλωτιζόνταν και εκτελούνταν ή εκτοπίζονταν. Για παράδειγμα, οι μαχητές της πολωνικής αντιστασιακής οργάνωσης κατά των Ναζί (ΑΚ), τα μέλη των ένοπλων ανταρτικών οργανώσεων της Βαλτικής και της Ουκρανίας, οι Αφγανοί αντάρτες κ.λπ.

Ο όρος «έγκλημα κατά της ανθρωπότητας» εμφανίστηκε για πρώτη φορά στις 18 Μαΐου 1915, σε μια διακήρυξη της Γαλλίας, της Αγγλίας και της Ρωσίας κατά της Τουρκίας εξαιτίας της σφαγής των Αρμενίων, που χαρακτηριζόταν ως ένα «καινούργιο έγκλημα της Τουρκίας κατά της ανθρωπότητας και του πολιτισμού». Οι ναζιστικές θηριωδίες ανάγκασαν το δικαστήριο της Νυρεμβέργης να επανακαθορίσει την έννοια στο άρθρο 6γ: «Η δολοφονία, η εξολόθρευση, η υπαγωγή σε δουλεία, η εκτόπιση και κάθε άλλη απάνθρωπη πράξη που διαπράττεται εναντίον άμαχων πληθυσμών, πριν ή κατά τη διάρκεια του πολέμου, ή επίσης η καταδίωξη για πολιτικούς, φυλετικούς ή θρησκευτικούς λόγους, όταν αυτές οι πράξεις ή διώξεις, ασχέτως αν συνιστούν παραβίαση του εσωτερικού δικαίου της χώρας όπου διαπράχθηκαν, αποτελούν συνέπεια οποιουδήποτε εγκλήματος που εμπίπτει στη δικαιοδοσία αυτού του δικαστηρίου, είτε

διαπράχθηκαν συνυφασμένες με το εν λόγω έγκλημα».

Επομένως, όλοι αυτοί οι ορισμοί, βρίσκουν την εφαρμογή τους σε πολυάριθμα εγκλήματα που διαπράχθηκαν υπό τον Λένιν και προπάντων υπό τον Στάλιν, και στη συνέχεια σε όλες τις χώρες με κομμουνιστικό καθεστώς, με την εξαίρεση (με το ευεργέτημα της απογραφής) της Κούβας και της Νικαράγουας των σαντινίστας. Η πρωταρχική προϋπόθεση μοιάζει αδιαμφισβήτητη: Τα κομμουνιστικά καθεστώτα ενήργησαν «στο όνομα ενός κράτους που ασκεί μια πολιτική ιδεολογικής ηγεμονίας». Και είναι ακριβώς στο όνομα ενός δόγματος, το οποίο αποτελούσε το λογικό και απαραίτητο θεμέλιο του συστήματος, που σφαγιάστηκαν δεκάδες εκατομμυρίων αθώων, χωρίς να μπορεί να τους αποδοθεί καμία συγκεκριμένη πράξη, εκτός του ότι αναγνωριζόταν η ενοχή τους επειδή ήταν ευγενείς, αστοί, κουλάκοι, Ουκρανοί, κι ακόμη εργάτες ή...μέλη του κομμουνιστικού κόμματος. Η ενεργητική αδιαλλαξία ήταν κομμάτι του εφαρμοζόμενου προγράμματος. Άλλωστε δεν ήταν ο μεγάλος αρχηγός των σοβιετικών συνδικάτων, ο Τόμσκι, ο οποίος στις 13 Νοεμβρίου 1927 στην Τρουντ, διακήρυττε: **«Στη χώρα μας, μπορούν να υπάρχουν και άλλα κόμματα. Αλλά η θεμελιώδης αρχή που μας διαφοροποιεί από τη Δύση είναι ή εξής: Ένα κόμμα βασιλεύει, όλα τ' άλλα βρίσκονται στη φυλακή».**

Εξαρχής, ο Λένιν και οι σύντροφοί του τοποθετήθηκαν στα πλαίσια ενός «ταξικού πολέμου» χωρίς οίκτο, όπου οι πολιτικοί, ιδεολογικοί αντίπαλοι ή ακόμη και ο πληθυσμός που δυσανασχετούσε θεωρούνταν -και τους επιφυλασσόταν ανάλογη μεταχείριση-ως εχθροί που έπρεπε να εξουδετερωθούν. Οι μπολσεβίκοι ήταν αποφασισμένοι να εξαφανίσουν, νομικά όσο και φυσικά, κάθε αντιπολίτευση και κάθε αντίσταση, έστω και παθητική, που προβαλλόταν στην ηγεμονική τους εξουσία, όχι μόνον όταν αυτή προερχόταν από τους πολιτικούς τους αντιπάλους, αλλά επίσης και από κοινωνικές ομάδες αυτές καθαυτές όπως η αριστοκρατία, η αστική τάξη, η ιντελιγκέντσια, η Εκκλησία κ.λπ. και από επαγγελματικές κατηγορίες (οι αξιωματικοί, οι χωροφύλακες...), δίνοντας καμιά φορά σε αυτή τη δράση μια διάσταση γενοκτονίας. Από το 1920 ήδη, η «αποκοζακοποίηση» ταιριάζει αρκετά στον ορισμό της γενοκτονίας: Το σύνολο ενός πληθυσμού με εξαιρετικά καθορισμένη γεωγραφική εγκατάσταση, οι Κοζάκοι, εξουδετερώθηκε αυτούσιο· οι άντρες τουφεκίστηκαν, τα γυναικόπαιδα και οι ηλικιωμένοι εκτοπίστηκαν, τα χωριά τους καταστράφηκαν ολοσχερώς ή παραδόθηκαν σε νέους κατοίκους, που δεν ήταν Κοζάκοι. Ο Λένιν ταύτιζε τον ξεσηκωμό των Κοζάκων με την εξέγερση της Βανδέας της Γαλλικής Επανάστασης κι επιθυμούσε

να εφαρμόσει εναντίον τους τη μεταχείριση που ο Μπαμπέφ, «ο επινοητής» του σύγχρονου Κομμουνισμού, χαρακτήριζε ήδη από το 1795 «λαοκτονία».

Η «αποκουλακοποίηση» των ετών 1930-32, δεν ήταν παρά η επανάληψη σε μεγαλύτερη κλίμακα της «αποκοζακοποίησης», με επιπλέον στοιχείο τη διεκδίκηση της όλης επιχείρησης από τον ίδιο τον Στάλιν, το σύνθημα του οποίου, «να εξοντωθούν οι κουλάκοι ως κοινωνική τάξη», διατυμπάνιζε η προπαγάνδα του καθεστώτος. Οι κουλάκοι που αντιστέκονταν στην κολεκτιβοποίηση εκτελούνταν, οι υπόλοιποι εκτοπίζονταν με τις γυναίκες, τα παιδιά και τους ηλικιωμένους. Δεν εξολοθρεύτηκαν, βέβαια, όλοι απευθείας· όμως τα καταναγκαστικά έργα στα οποία υποβλήθηκαν στις μη ξεχερσωμένες ζώνες της Σιβηρίας και του αρκτικού βορρά, τους άφηναν ελάχιστες πιθανότητες επιβίωσης. Αρκετές εκατοντάδες χιλιάδες πέθαναν εκεί, ωστόσο ο ακριβής αριθμός των θυμάτων παραμένει άγνωστος. Όσον αφορά τον μεγάλο λιμό του 1932-33 στην Ουκρανία, που συνδέεται με την αντίσταση των εντόπιων αγροτικών πληθυσμών στη βίαια κολεκτιβοποίηση της γης, προκάλεσε σε μερικούς μήνες τον θάνατο 6.000.000 ατόμων. Εν προκειμένω, η «ταξική» γενοκτονία συναντιέται με τη «φυλετική». Ο θάνατος από την πείνα ενός παιδιού Ουκρανού κουλάκου, που καταδικάζεται εσκεμμένα στον λιμό από το σταλινικό καθεστώς, εξισώνεται με τον θάνατο από πείνα ενός παιδιού Εβραίων στο γκέτο της Βαρσοβίας που οδηγείται στον θάνατο από το ναζιστικό καθεστώς.

Δεν έχουν τελειωμό τα εγκλήματα του Λενινισμού και του Σταλινισμού, που συχνά αναπαράχθηκαν σχεδόν αυτούσια από τα καθεστώτα του Μάο, του Κιμ Ιλ Σουνγκ, του Πολ Ποτ.

Από τη δεκαετία του '20 μέχρι τη δεκαετία του '50, οι κομμουνιστές όλου του κόσμου και αρκετοί άλλοι, χειροκροτούσαν εκθύμως την πολιτική του Λένιν και κατόπιν του Στάλιν. Εκατοντάδες χιλιάδες εντάχθηκαν στην κομμουνιστική Διεθνή και σε τοπικά παραρτήματα του «οικουμενικού κόμματος της επανάστασης». Από το 1950 μέχρι το 1970, εκατοντάδες χιλιάδες ήταν εκείνοι που λιβάνιζαν τον «Μεγάλο Τιμονιέρη» της κινεζικής επανάστασης και υμνούσαν τις αξίες του Μεγάλου Άλματος προς τα εμπρός ή της Πολιτιστικής Επανάστασης. Ακόμη πιο πρόσφατα, πολλοί ήταν εκείνοι που ευχαριστήθηκαν με την αρπαγή της εξουσίας από τον Πολ Ποτ. Αρκετοί θα απαντήσουν ότι «δεν γνώριζαν». Κι αλήθεια, δεν είναι πάντα εύκολο να γνωρίζεις, αφού τα κομμουνιστικά καθεστώτα είχαν μετατρέψει τη μυστικότητα σε μια από τις προσφιλέστερες μεθόδους άμυνάς τους. Όμως αρκετά συχνά, ετούτη η άγνοια δεν ήταν παρά το αποτέλεσμα

μιας τύφλωσης που οφειλόταν στη φανατική πίστη. Ήδη από τις δεκαετίες του '40 και του '50, πολλά από τα γεγονότα ήταν γνωστά και αδιαφιλονίκητα. Επομένως, εάν πολλοί από αυτούς τους λιβανιστές έχουν σήμερα αποκηρύξει τα χτεσινά τους είδωλα, αυτό είναι κάτι που έγινε σιωπηλά και διακριτικά. Αλλά τι να σκεφτούμε για τον βαθύτερο αμοραλισμό που απαιτείται για να εγκαταλείψει κανείς στα μουλωχτά τη δημόσια πολιτική του στράτευση χωρίς να βγάλει τα συμπεράσματά του;

Το 1969, ένας από τους πρωτοπόρους της μελέτης της κομμουνιστικής τρομοκρατίας, ο Ρόμπερτ Κόνκουεστ, έγραφε: «Το γεγονός ότι τόσοι άνθρωποι “κατάπιαν” χωρίς αντιδράσεις τη Μεγάλη Κάθαρση, ήταν αναμφίβολα ένας από τους παράγοντες που κατέστησαν δυνατές τις εκκαθαρίσεις. Οι δίκες, ιδιαιτέρως, δεν θα είχαν παρά ελάχιστο ενδιαφέρον, αν δεν νομιμοποιούνταν από ορισμένους ξένους σχολιαστές, συνεπώς “ανεξάρτητους”. Οι τελευταίοι φέρουν, τουλάχιστον κατά ένα μικρό μέρος, την ευθύνη της συνενοχής για αυτές τις πολιτικές δολοφονίες, ή, σε κάθε περίπτωση, για το ότι επανήρχισαν όταν η πρώτη επιχείρηση, η δίκη του Ζινόβιεφ (το 1936), κρίθηκε αναξιόπιστη». Αν κρίνουμε με αυτά τα μέτρα την ηθική και πνευματική συνενοχή ορισμένων μη-κομμουνιστών, τότε τι να πούμε για τη συνενοχή των κομμουνιστών;

Ο Γιόζεφ Μπέργκερ, παλιό στέλεχος της Κομιντέρν, ο οποίος είχε «εκκαθαριστεί» κι είχε γνωρίσει τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, παραθέτει το γράμμα μιας εκτοπισμένης σε γκούλαγκ, η οποία παρέμεινε μέλος του Κόμματος μετά την επιστροφή της από το στρατόπεδο:

Οι κομμουνιστές της γενιάς μου είχαν αποδεχτεί την εξουσία του Στάλιν. Εγκρίνανε τα εγκλήματά του. Αυτό αληθεύει όχι μόνον για τους σοβιετικούς κομμουνιστές αλλά και για εκείνους όλου του κόσμου· το μίσμα αυτό μας σημαδεύει ατομικά και συλλογικά. Δεν μπορούμε να το σβήσουμε παρά μονάχα πράττοντας με τέτοιον τρόπο, ώστε τίποτα το παρόμοιο να μην ξανασυμβεί. Τί συνέβη; Είχαμε απωλέσει το μυαλό μας ή είμαστε τώρα προδότες του Κομμουνισμού; Η αλήθεια είναι ότι όλοι μας, ακόμη και οι πιο στενοί συνεργάτες του Στάλιν, θεωρούσαμε τα εγκλήματα το αντίθετο από αυτό που ήταν. Τα λογαριάζαμε ως σημαντικές συνεισφορές στη νίκη του Σοσιαλισμού. Είχαμε πιστέψει πως ό,τι στερέωνε την πολιτική δύναμη του κομμουνιστικού κόμματος στη Σοβιετική Ένωση και στον κόσμο, αποτελούσε νίκη του Σοσιαλισμού. Δεν είχαμε ποτέ μας φανταστεί ότι ήταν δυνατόν να υπάρξει σύγκρουση στο εσωτερικό του Κομμουνισμού, μεταξύ της πολιτικής και της ηθικής.

Η συννεοχή εκείνων που σύρθηκαν στην εθελοντική υποτέλεια, δεν ήταν κι ούτε είναι πάντοτε αφηρημένη και θεωρητική. Η αποδοχή και/ή η συνέχιση μιας προπαγάνδας προορισμένης να κρύψει την αλήθεια, σήμαινε -και εξακολουθεί να σημαίνει- ενεργητική συννεοχή. Κι αυτό επειδή η δημοσιότητα είναι το μόνο μέσον -έστω κι αν δεν τα καταφέρνει πάντα, όπως αποδείχτηκε από την τραγωδία της Ρουάντα- για να καταπολεμηθούν τα μαζικά εγκλήματα που διαπράττονται εν κρυπτώ, μακριά από τα αδιάκριτα βλέμματα.

Η ανάλυση αυτής της κεντρικής αλήθειας του φαινομένου του Κομμουνισμού στην εξουσία -δικτατορία και τρομοκρατία- δεν είναι εύκολη...

Καταρχάς, θα μπορούσαμε να επικαλεστούμε τη ρωσική παράδοση της καταπίεσης. Οι μπολσεβίκοι μάχονταν το τρομοκρατικό καθεστώς του τσάρου το οποίο, ωστόσο, ωχριά μπροστά στα εγκλήματα του μπολσεβικισμού στην εξουσία. Ο τσάρος, παρέπεμπε τους πολιτικούς κρατουμένους σε αληθινά δικαστήρια. Η υπεράσπιση μπορούσε να εκφράζεται το ίδιο, αν όχι περισσότερο ελεύθερα, με την κατηγορούσα αρχή και έχει ως μάρτυρα μια εθνική κοινή γνώμη που ήταν ανύπαρκτη επί κομμουνιστικού καθεστώτος, και προπάντων τη διεθνή κοινή γνώμη. Οι κρατούμενοι και οι κατάδικοι απολάμβαναν κάποιων κανονισμών στις φυλακές και το καθεστώς των εκτοπίσεων, ακόμη και της εξορίας, ήταν σχετικά ελαφρύ. Οι εξόριστοι μπορούσαν να παίρνουν μαζί τους την οικογένειά τους, να διαβάζουν και να γράφουν ότι τους άρεσε, να κυνηγούν, να ψαρεύουν, να συναντώνται με τους συντρόφους τους «της δυστυχίας». Ο Λένιν και ο Στάλιν είχαν προσωπική πείρα. Ακόμη και οι «Αναμνήσεις από το σπίτι των πεθαμένων», του Ντοστογιέφσκι, που σοκάρισαν τόσο την κοινή γνώμη όταν πρωτοεκδόθηκαν, μοιάζουν αρκετά ανώδυνες συγκρινόμενες με τις φρικαλεότητες του Κομμουνισμού. Υπήρξαν αναμφισβήτητα στη Ρωσία των ετών 1880-1914 στάσεις και εξεγέρσεις που κατεστάλησαν σκληρά από ένα αρχαϊκό πολιτικό σύστημα. **Ωστόσο, από το 1825 μέχρι το 1917, το σύνολο των καταδικασθέντων σε θάνατο στη Ρωσία εξαιτίας των πολιτικών τους πεποιθήσεων ή της πολιτικής τους δράσης, ανήλθε σε 6.360, εκ των οποίων 3.932 εκτελέστηκαν —191 μεταξύ 1825-1905 και 3.741 μεταξύ 1906-1910—, αριθμός που είχε ήδη ξεπεραστεί από τους μπολσεβίκους τον Μάρτιο του 1918, ύστερα από τέσσερις μονάχα μήνες άσκησης της εξουσίας. Ο απολογισμός, λοιπόν, της τσαρικής καταπίεσης βρίσκεται πέρα από κάθε σύγκριση με εκείνον της κομμουνιστικής τρομοκρατίας.**

Στις δεκαετίες από το '20 μέχρι το '40, ο Κομμουνισμός στηλίτευσε ορμητικά την

τρομοκρατία που ασκούσαν τα φασιστικά καθεστώτα. Μια γρήγορη επισκόπηση των αριθμών αποδεικνύει, κι εκεί επίσης, ότι τα πράγματα δεν είναι και τόσο απλά. Ο ιταλικός Φασισμός, ο πρώτος που εφαρμόστηκε και διεκδίκησε ανοιχτά το προσωνύμιο του «ολοκληρωτισμού», έριξε βέβαια στις φυλακές και συχνά κακομεταχειρίστηκε τους πολιτικούς του αντιπάλους. **Ωστόσο, σπάνια έφτανε στη δολοφονία και, στο μέσον της δεκαετίας του '30, η Ιταλία μετρούσε εκατοντάδες πολιτικών κρατουμένων και μερικές εκατοντάδες «κοριφινάτι» -εκτοπισμένους στα νησιά υπό επιτήρηση- αλλά αληθινά χιλιάδες πολιτικούς εξόριστους.**

Μέχρι τον πόλεμο, η ναζιστική τρομοκρατία είχε ως στόχο ορισμένες ομάδες. Οι αντιφρονούντες -βασικά κομμουνιστές, σοσιαλιστές, αναρχικοί, ορισμένοι συνδικαλιστές- υφίσταντο ανοικτή καταπίεση, κλείνονταν στις φυλακές και προπαντός σε στρατόπεδα συγκέντρωσης, όπου υποβάλλονταν σε εξουθενωτικά μαρτύρια. Συνολικά, μεταξύ 1933-1939, περί τους 20.000 οπαδούς της Αριστεράς δολοφονήθηκαν μετά από δίκη ή και χωρίς δίκη, στα στρατόπεδα και στις φυλακές, χωρίς να υπολογίζουμε τα ξεκαθαρίσματα των εσωτερικών λογαριασμών των Ναζί, όπως η «Νύχτα των μεγάλων μαχαιριών» τον Ιούνιο του 1934. Άλλη κατηγορία θυμάτων που προορίζονταν να πεθάνουν, ήταν οι Γερμανοί που κρίνονταν ότι δεν ανταποκρίνονταν στα φυλετικά κριτήρια του «υψηλόσωμου ξανθού Άριου», οι ψυχασθενείς, οι ανάπηροι, οι υπέργηροι. Η τρίτη ομάδα, αφορά φυλετικές ομάδες, όπως οι Εβραίοι και οι Τσιγγάνοι.

Αλλά, χρειάστηκε να αρχίσει ο πόλεμος, και προπάντων η επίθεση εναντίον της ΕΣΣΔ, για να αποχαλινωθεί η ναζιστική τρομοκρατία, που ταρακούνησε τη φαντασία μας για τρεις λόγους: Πρώτον, επειδή έθιξε άμεσα τους Ευρωπαίους. Από την άλλη, αφού οι Ναζί ηττήθηκαν και οι βασικοί τους ιθύνοντες δικάστηκαν στη Νυρεμβέργη, τα εγκλήματά τους ορίστηκαν επισήμως και στιγματίστηκαν ως τέτοια. Τέλος, η αποκάλυψη της γενοκτονίας των Εβραίων προκάλεσε σοκ εξαιτίας του προφανώς παράλογου χαρακτήρα της, τη φυλετική της διάσταση και την έκταση του εγκλήματος.

Η απλή διαπίστωση, ότι τα θύματα των κομμουνιστών υπήρξαν πολλαπλάσια απ' αυτά των Ναζί, οφείλει τουλάχιστον να παρακινήσει σε μια σύγκριση των ομοιοτήτων ανάμεσα στο καθεστώς που θεωρείτο από το 1945 ως το πλέον εγκληματικό του αιώνα και ενός κομμουνιστικού συστήματος το οποίο διατήρησε, μέχρι το 1991, τη διεθνή του νομιμότητα και που μέχρι σήμερα κατέχει την εξουσία σε ορισμένες χώρες και διαθέτει πιστούς σε ολόκληρο τον κόσμο. Κι έστω

κι αν πολλά κομμουνιστικά κόμματα αναγνώρισαν καθυστερημένα τα εγκλήματα του Σταλινισμού, δεν έχουν ωστόσο, στην πλειονότητά τους, απαρνηθεί τις λενινιστικές αρχές και δεν αναρωτιούνται καθόλου για τη δική τους ανάμειξη στο φαινόμενο της τρομοκρατίας.

Οι μέθοδοι που εφαρμόστηκαν από τον Λένιν και συστηματοποιήθηκαν από τον Στάλιν, όχι μονάχα θυμίζουν τις ναζιστικές μεθόδους, αλλά αρκετές φορές είναι προγενέστερές τους. Από αυτή την άποψη, ο Ρούντολφ Ες, επιφορτισμένος με τη δημιουργία του στρατοπέδου συγκέντρωσης του Άουσβιτς και μελλοντικός διοικητής του, είπε τα εξής ιδιαίτερος ενδεικτικά: *«Η διεύθυνση της Ασφάλειας είχε στείλει στους διοικητές των στρατοπέδων λεπτομερή ενημερωτικά στοιχεία αναφορικά με τα ρωσικά στρατόπεδα συγκεντρώσεως. Με βάση μαρτυρίες κάποιων που είχαν δραπετεύσει, οι συνθήκες που επικρατούσαν εκεί παρείθεντο με όλες τους τις λεπτομέρειες. Υπογραμμιζόταν ιδιαίτερος ότι οι Ρώσοι εξόντωναν ολόκληρους πληθυσμούς χρησιμοποιώντας τους σε καταναγκαστικά έργα».* Ωστόσο, το γεγονός ότι οι τεχνικές άσκησης βίας στις μάζες είχαν εγκαινιαστεί από τους κομμουνιστές και ότι οι Ναζί είχαν αντλήσει έμπνευση από αυτές, δεν σημαίνει ότι νομιμοποιούμαστε να αποκαταστήσουμε μια άμεση σύνδεση αιτίου-αποτελέσματος μεταξύ της υφαρπαγής της εξουσίας από τους μπολσεβίκους και της ανάδυσης του Ναζισμού.

Ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του '20, η GPU (καινούργια ονομασία της Τσε-Κα) εγκαινίασε τη μέθοδο της ποσόστωσης. Κάθε περιοχή, κάθε τομέας έπρεπε να συλλαμβάνει, να εκτοπίζει ή να εκτελεί ένα συγκεκριμένο ποσοστό ατόμων που ανήκαν σε «εχθρικά» κοινωνικά στρώματα. Τα ποσοστά αυτά καθορίζονταν κεντρικά από τη διεύθυνση του κόμματος. Η τρέλα του σχεδιασμού και η μανία της στατιστικής δεν αφορούσαν μόνον την οικονομία, εισέβαλαν επίσης και στον τομέα της τρομοκρατίας. Από το 1920 κιόλας, με τη νίκη του Κόκκινου Στρατού κατά του Λευκού Στρατού, στην Κριμαία, εμφανίστηκαν στατιστικές και μάλιστα κοινωνιολογικές μέθοδοι. Τα θύματα επιλέγονται σύμφωνα με συγκεκριμένα κριτήρια, που θεσπίζονται επί τη βάσει ερωτηματολογίων από τα οποία κανείς δεν μπορεί να ξεφύγει. Οι ίδιες «κοινωνιολογικές» μέθοδοι θα εφαρμοστούν από τους Σοβιετικούς για την οργάνωση των εκτοπίσεων και των μαζικών εκκαθαρίσεων στα κράτη της Βαλτικής και στην κατεχόμενη Πολωνία μεταξύ 1939-1941. Η μεταφορά των εξόριστων με κάρα που τα έσερναν ζώα, έδωσε λαβή για τις ίδιες «καταχρήσεις» όπως και στην περίπτωση των Ναζί. Το 1943-1944, κι ενώ ο πόλεμος μαινόταν, ο Στάλιν απέσυρε από το μέτωπο χιλιάδες βαγόνια κι

εκατοντάδες χιλιάδες άντρες των ειδικών δυνάμεων της NKVD για να εξασφαλίσει την εκτόπιση εντός ολίγων ημερών των λαών του Καυκάσου. Αυτή η λογική γενοκτονίας, που εφαρμοζόταν από την κομμουνιστική εξουσία εναντίον ομάδων που ορίζονταν ως εχθρικές, εναντίον τμημάτων της ίδιας της κομμουνιστικής κοινωνίας, έφτασε στον παροξυσμό της με τον Πολ Ποτ και τους Ερυθρούς Χμερ.

Κάθε φορά δεν είναι τόσο τα άτομα που πλήττονται, όσο οι ομάδες. Η τρομοκρατία έχει σκοπό της να εξολοθρεύσει μια ομάδα που αναγορεύεται σε εχθρική και η οποία, βεβαίως, δεν αποτελεί παρά ένα μικρό τμήμα της κοινωνίας, το οποίο ωστόσο πλήττεται αυτό καθαυτό με τη λογική της γενοκτονίας. Έτσι, **οι μηχανισμοί διακρίσεων και αποκλεισμών του «ταξικού ολοκληρωτισμού» μοιάζουν παράδοξα με αυτούς του «φυλετικού ολοκληρωτισμού».** Η μελλοντική ναζιστική κοινωνία όφειλε να οικοδομηθεί γύρω από την «καθαρή φυλή», η μελλοντική κομμουνιστική κοινωνία γύρω από έναν **λαό προλεταρίων εξαγνισμένο από κάθε αστική σκουριά.** Ο επανασχεδιασμός και των δύο αυτών κοινωνιών αντιμετωπιζόταν με τον ίδιο τρόπο, έστω κι αν τα κριτήρια των αποκλεισμών δεν συνέπιπταν. **Είναι, λοιπόν, υποκριτικό να παριστάνουμε ότι ο Κομμουνισμός διαθέτει παγκοσμιότητα.** Έστω κι αν το σχέδιο έχει παγκόσμια εμβέλεια, ένα τμήμα της ανθρωπότητας ανακηρύσσεται **ανάξιο να συμμετάσχει, όπως και στον Ναζισμό.** Η διαφορά είναι πως ο διαχωρισμός με βάση τις κοινωνικές τάξεις αντικαθιστά τον φυλετικό και γεωγραφικό διαχωρισμό των Ναζί. Τα λενινιστικά, σταλινικά, μαοϊκά κακουργήματα, καθώς και η εμπειρία της Καμπότζης, θέτουν συνεπώς στην ανθρωπότητα -και φυσικά στους νομικούς και τους ιστορικούς- ένα καινούργιο ερώτημα: Πώς να προσδιοριστεί το έγκλημα που συνίσταται στην εξόντωση, για πολιτικο-ιδεολογικές αιτίες, όχι πια ατόμων ή περιορισμένων ομάδων αντιφρονούντων, αλλά μαζικών τμημάτων της κοινωνίας; Μήπως πρέπει να επινοήσουμε μια νέα ονομασία; Ορισμένοι Αγγλοσάξονες συγγραφείς που το πιστεύουν, έχουν δημιουργήσει τον όρο «politicide» (πολιτικοκτονία). Ή θα έπρεπε άραγε να φτάσουμε, όπως οι Τσέχοι νομικοί, στο σημείο να χαρακτηρίσουμε τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν υπό κομμουνιστικό καθεστώς απλώς ως «κομμουνιστικά εγκλήματα»;

Τί γνωρίζαμε για τα εγκλήματα του Κομμουνισμού; Τί θέλαμε να γνωρίζουμε; Γιατί έπρεπε να περιμένουμε το τέλος του αιώνα για να αποκτήσει αυτό το ζήτημα την υπόσταση του αντικειμένου της επιστημονικής έρευνας; Μιας και είναι πασιδηλο,

πως η μελέτη της σταλινικής και γενικότερα κομμουνιστικής τρομοκρατίας, συγκρινόμενη με τη μελέτη των ναζιστικών εγκλημάτων, έχει καθυστερήσει υπερβολικά, έστω κι αν στην Ανατολή οι μελέτες πολλαπλασιάζονται.

Δεν μπορεί να μην μας εντυπωσιάσει σε αυτό το σημείο μια έντονη αντίθεση. Οι νικητές του 1945 τοποθέτησαν δικαίως το έγκλημα -και ιδιαιτέρως τη γενοκτονία των Εβραίων- στο κέντρο της καταδίκης του Ναζισμού. Πολυάριθμοι ερευνητές σε όλον τον κόσμο εργάζονται δεκαετίες τώρα πάνω σε αυτό το ζήτημα. Χιλιάδες βιβλία τού έχουν αφιερωθεί, δεκάδες ταινίες, μερικές από τις οποίες πολύ δημοφιλείς (Η εκλογή της Σοφί, Η λίστα του Σίντλερ κ.λπ.). Ο Ραούλ Χίλμπεργκ, για να μην αναφέρουμε παρά μονάχα αυτόν, έχει επικεντρώσει το μεγαλύτερο έργο του στις μεθόδους θανάτωσης των Εβραίων στο Τρίτο Ράιχ.

Ωστόσο, παρόμοια διαβήματα δεν υφίστανται πάνω στο ζήτημα των εγκλημάτων του Κομμουνισμού. Ενώ τα ονόματα του Χίμλερ ή του Άιχμαν είναι γνωστά σε όλον τον κόσμο ως σύμβολα της σύγχρονης βαρβαρότητας, αυτά του Ντζερζίνσκι, του Γιάγκοντα, του Γιεζόφ, αγνοούνται από τη μεγάλη πλειοψηφία. Κι όσον αφορά τον Λένιν, τον Μάο, τον Χο Τσι Μινχ, ακόμη και τον Στάλιν, εξακολουθούν να έχουν δικαίωμα σε έναν σεβασμό που μας ξαφνιάζει.

Η εξαιρετική προσοχή που αποδόθηκε στα χιτλερικά εγκλήματα είναι απολύτως δικαιολογημένη. Ανταποκρίνεται στη θέληση όσων επιβίωσαν να καταθέσουν τη μαρτυρία τους, των ερευνητών να κατανοήσουν και των ηθικών και πολιτικών αρχών να επιβεβαιώσουν τις δημοκρατικές τους αξίες. Γιατί, όμως, η επίδραση που ασκούν οι μαρτυρίες για τα κομμουνιστικά εγκλήματα στην κοινή γνώμη είναι τόσο αδύναμη; Γιατί αυτή η αμήχανη σιωπή των πολιτικών; Και, προπάντων, γιατί η σιωπή των πανεπιστημιακών σχετικά με την κομμουνιστική καταστροφή που αφορούσε εδώ και ογδόντα χρόνια το ένα τρίτο περίπου του ανθρώπινου γένους σε τέσσερις ηπείρους; Γιατί αυτή η ανικανότητα να τοποθετηθεί στο κέντρο της ανάλυσης του Κομμουνισμού ένας παράγοντας τόσο ουσιώδης όπως το έγκλημα, το συστηματικό έγκλημα, το έγκλημα κατά της ανθρωπότητας; Βρισκόμαστε μπροστά σε μια αδυναμία κατανόησης; Ή μήπως πρόκειται μάλλον για μια εσκεμμένη άρνηση να γνωρίσουμε, για έναν φόβο να καταλάβουμε;

Οι αιτίες αυτής της απόκρυψης είναι πολλές και περίπλοκες. Καταρχάς, η κλασική και σταθερή θέληση των δημίων να σβήνουν τα ίχνη των εγκλημάτων τους και να δικαιολογούν εκείνα που δεν μπορούν να κρύψουν. Η «μυστική αναφορά» του Χρυστόφ το 1956, που αποτέλεσε την πρώτη αναγνώριση των κομμουνιστικών

εγκλημάτων από τους ίδιους τους κομμουνιστές ιθύνοντες, είναι επίσης η αναφορά ενός δημίου ο οποίος επιχειρεί ταυτοχρόνως να καλύψει και να θάψει τα ίδια του τα εγκλήματα -την εποχή που ήταν επικεφαλής του κομμουνιστικού κόμματος της Ουκρανίας, όταν η τρομοκρατία βρισκόταν στο απόγειό της- αποδίδοντάς τα αποκλειστικά στον Στάλιν και επικαλούμενος την υπακοή στις διαταγές του, να συσκοτίσει το μεγαλύτερο τμήμα του εγκλήματος -παρατίθενται μονάχα τα θύματα που ήταν κομμουνιστές και που ήταν πολύ λιγότερα σε σχέση με τους άλλους— να μιλήσει με ευφημισμούς για τα εγκλήματα —τα χαρακτηρίζει «καταχρήσεις που διαπράχθηκαν υπό τον Στάλιν-, και τέλος να νομιμοποιήσει τη συνέχεια του συστήματος με τις ίδιες αρχές, τις ίδιες δομές και τα ίδια πρόσωπα.

Ο Χρυστσόφ καταθέτει ωμά τη μαρτυρία του, όταν μιλάει για τις δυσκολίες στις οποίες προσέκρουσε όταν προετοιμάζε τη «μυστική αναφορά», και ιδιαιτέρως από την πλευρά ενός από τους έμπιστους του Στάλιν: *«Ο Καγκάνοβιτς ήταν τόσο αφοσιωμένος που θα έκοβε το λαρύγγι και του ίδιου του τού πατέρα, αν ο Στάλιν του το υποδείκνυε κλείνοντάς του το μάτι και λέγοντάς του ότι ήταν για το συμφέρον της Υπόθεσης -της σταλινικής υπόθεσης, εννοείται. [...] Επιχειρηματολογούσε εναντίον μου μέσα στο φόβο που ένιωθε για το τομάρι του. Υπέκυπτε στην ασίγαστη επιθυμία να απεκδυθεί κάθε ευθύνης. Όσα εγκλήματα κι αν είχαν γίνει, ο Καγκάνοβιτς δεν ήθελε παρά ένα πράγμα: Να σιγουρευτεί ότι τα δικά του ίχνη θα σβήνονταν».* Η απόλυτη αδυναμία πρόσβασης στα αρχεία των κομμουνιστικών χωρών, ο ολοκληρωτικός έλεγχος του τύπου, των μαζικών μέσων ενημέρωσης και όλων των εξόδων προς το εξωτερικό, η προπαγάνδα για τις «επιτυχίες» του καθεστώτος, όλος αυτός ο μηχανισμός φυλάκισης των πληροφοριών στόχευε πάνω απ' όλα στην παρεμπόδιση της πληροφόρησης της αλήθειας σχετικά με τα εγκλήματα.

Η απόκρυψη των κακουργημάτων τους δεν αρκούσε στους δήμιους· έπρεπε να πολεμήσουν με όλα τα μέσα εκείνους που επιχειρούσαν να μαθευτεί η αλήθεια... Εναντίον όλων των διαφωτιστών της ανθρώπινης συνείδησης, οι δήμιοι ανέπτυξαν σε μια συστηματική μάχη όλο το οπλοστάσιο των σύγχρονων μεγάλων κρατών, που είναι σε θέση να επεμβαίνουν σε ολόκληρο τον κόσμο. Θέλησαν να τους εξουδετερώσουν, να τους καταστήσουν αναξιόπιστους, να τους εκφοβίσουν. Ο Α. Σολζενίτσιν, ο Β. Μπουκόφσκι, ο Α. Ζινόβιεφ, ο Λ. Πλιουτς εξορίστηκαν από την πατρίδα τους, ο Αντρέι Ζαχάροφ εκτοπίστηκε στο Γκόρκι, ο στρατηγός Πιοτρ Γκριγκορένκο κλείστηκε σε ψυχιατρείο, ο Μαρκόφ δολοφονήθηκε με μια δηλητηριασμένη ομπρέλα.

Μπροστά σε μια τέτοια ισχύ εκφοβισμού και απόκρυψης, τα ίδια τα θύματα δίσταζαν να εκδηλώνονται και δεν ήταν σε θέση να επανενταχθούν σε μια κοινωνία όπου παρήλαυναν οι καταδότες και οι δήμιό τους. Ο Βασίλι Γκρόσμαν²⁰ περιγράφει αυτή την απόγνωση. Αντίθετα με την εβραϊκή τραγωδία, όπου η διεθνής εβραϊκή κοινότητα ανέλαβε το καθήκον της διατήρησης της μνήμης της γενοκτονίας, για τα θύματα του Κομμουνισμού και τους κληρονόμους τους παρέμεινε για μεγάλο χρονικό διάστημα αδύνατο να διατηρήσουν μια ζωντανή μνήμη της τραγωδίας, αφού οιαδήποτε αναμνηστική τελετή ή απαίτηση για επανόρθωση ήταν απαγορευμένες.

Όποτε δεν κατόρθωναν να κρύψουν κάποιο γεγονός -την πρακτική των τουφεκισμών, τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, τον εσκεμμένο λιμό- οι δήμιοι μηχανεύονταν τη δικαιολόγηση των συμβάντων μακιγιάροντάς τα χονδροειδώς. Αφού πρώτα διεκδίκησαν την τρομοκρατία, την ανύψωσαν σε αλληγορική μορφή της Επανάστασης: «Όταν κόβεις δέντρα, τα ροκανίδια πετάνε», «δεν γίνεται ομελέτα χωρίς να σπάσεις αβγά». Ο Βλαντίμιρ Μπουκόφσκι αποκρινόταν ότι είχε δει τα σπασμένα αβγά αλλά δεν είχε ποτέ του γευτεί την ομελέτα. Αλλά το χειρότερο αναμφίβολα συνέβαινε με τη διαστρέβλωση της γλώσσας. Μέσω της λεξιλογικής μαγείας, το σύστημα εγκλεισμού σε στρατόπεδα γινόταν έργο επανεκπαίδευσης και οι δήμιοι επανεκπαιδευτές που μοχλούσαν να μεταμορφώσουν τους ανθρώπους της παλιάς κοινωνίας σε «νέους ανθρώπους». Οι ζεκς -όρος που υποδηλώνει τους αιχμάλωτους στα σοβιετικά στρατόπεδα συγκέντρωσης— «παρακαλούνταν» με τη βία να πιστέψουν σε ένα σύστημα το οποίο τους υπηρετούσε. Στην Κίνα, ο έγκλειστος σε στρατόπεδο ονομαζόταν «φοιτητής»: Όφειλε να μελετήσει την ορθή σκέψη του κόμματος και να αναθεωρήσει τη λανθασμένη δική του.

Παρόμοια με τους παλαιστές τζούντο και χάρη στην απaráμιλλη προπαγανδιστική τους δύναμη -τη βασισμένη ευρέως στη διαστροφή της γλώσσας-, οι κομμουνιστές χρησιμοποίησαν την ίδια τη δύναμη των κριτικών που στόχευαν τις τρομοκρατικές τους μεθόδους για να τις επιστρέψουν εναντίον των ίδιων των κριτικών, ενδυναμώνοντας κάθε φορά τις τάξεις των οπαδών και των συμπαθούντων με την ανανέωση της ομολογίας της κομμουνιστικής πίστewς. Ξαναεφεύραν έτσι το πρωταρχικό αξίωμα της ιδεολογικής πίστewς, που είχε διατυπωθεί από τον Τερτυλλιανό στην εποχή του: «Πιστεύω επειδή είναι παράλογο».

Στα πλαίσια αυτών των επιχειρήσεων της αντιπροπαγάνδας, κάποιοι διανοούμενοι

εκπορνεύτηκαν. Το 1928, ο Γκόρκι δέχτηκε να πάει «εκδρομή» στα νησιά Σολόβκι, το πειραματικό στρατόπεδο συγκέντρωσης το οποίο μέσω «μεταστάσεων» (Σολζενίτσιν) θα επιτρέψει τη δημιουργία του συστήματος του γκούλαγκ. Επέστρεψε μ' ένα βιβλίο στο οποίο υμνούσε τη δόξα του Σολόβκι και της σοβιετικής κυβέρνησης. Ένας Γάλλος συγγραφέας, τιμημένος με το βραβείο Γκονκούρ το 1916, ο Ανρί Μπαρμπίς, δεν δίστασε, με το αζημίωτο, να λιβανίσει το σταλινικό καθεστώς, εκδίδοντας το 1928 ένα βιβλίο για την «υπέροχη Γεωργία» - όπου ακριβώς, το 1921, ο Στάλιν και ο υπασπιστής του Ορτζονικίτζε είχαν αποδοθεί σε μια πραγματική σφαγή, και όπου ο Μπέρια, αρχηγός της NKVD, διακρινόταν για τον μακιαβελισμό και τον σαδισμό του- και, το 1935, την πρώτη επίσημη βιογραφία του Στάλιν. Αργότερα, η Μαρία-Αντονιέτα Ματσάκι έπλεκε ύμνους στον Μάο και έπειτα η Ντανιέλ Μιτεράν σιγοντάριζε τον Κάστρο. Απληστία, ατολμία, ματαιοδοξία, θαυμασμός για τη δύναμη και τη βία, επαναστατικό πάθος: όποιο κι αν ήταν το κίνητρο, οι ολοκληρωτικές δικτατορίες πάντα ήξεραν να βρίσκουν τους κόλακες που είχαν ανάγκη- το ίδιο έκανε και η κομμουνιστική δικτατορία.

Η απόκρυφη της εγκληματικής διάστασης του Κομμουνισμού παραπέμπει, ωστόσο, σε τρεις πιο συγκεκριμένους λόγους...

Ο πρώτος, έχει να κάνει με την προσκόλληση στην ίδια την ιδέα της επανάστασης. Ακόμη και σήμερα, βρισκόμαστε μακριά απ' το σημείο της επιμνημόσυνης δέησης της επαναστατικής ιδέας, όπως εκείνη παρουσιαζόταν τον 19ο και τον 20ο αιώνα. Τα σύμβολά της -η κόκκινη σημαία, ο ύμνος της Διεθνούς, η υψωμένη γροθιά- αναδύονται με την ευκαιρία κάθε ευρύτερου κοινωνικού κινήματος. Ο Τσε Γκεβάρα ξαναγίνεται της μόδας. Επαναστατικές ομάδες δραστηριοποιούνται ανοιχτά κι εκφράζονται με κάθε νομιμότητα, αντιμετωπίζοντας με περιφρόνηση την παραμικρή κριτική σκέψη για τα εγκλήματα των προδρόμων τους και δεν διστάζουν να αναμασούν τα παλιά πολιτικά επιχειρήματα του Λένιν, του Τρότσκι ή του Μάο.

Ο δεύτερος λόγος, σχετίζεται με τη συμμετοχή των Σοβιετικών στη νίκη κατά του Ναζισμού, πράγμα που επέτρεψε στους κομμουνιστές να μεταμφιέσουν κάτω από τη μάσκα ενός φλογερού πατριωτισμού τους πραγματικούς σκοπούς τους, δηλαδή την κατάκτηση της εξουσίας. Μετά τον Ιούνιο του 1941, οι κομμουνιστές του συνόλου των χωρών που βρίσκονταν υπό κατοχή ανέλαβαν ενεργή και συχνά ένοπλη αντίσταση κατά της ναζιστικής ή ιταλικής κατοχής. Όπως και οι αντιστασιακοί άλλων ιδεολογιών, πλήρωσαν κι αυτοί το τίμημα της καταπίεσης,

είχαν εκατομμύρια εκτελεσμένους, σφαγιασμένους, εκτοπισμένους. Και χρησιμοποίησαν τους μάρτυρές τους για να ιεροποιήσουν τον αγώνα του Κομμουνισμού και να απαγορεύσουν οποιαδήποτε κριτική εναντίον του. Επιπλέον, στη διάρκεια των συγκρούσεων της Αντίστασης, πολλοί μη-κομμουνιστές σφυρηλάτησαν σχέσεις αλληλεγγύης, συντροφικότητας στη μάχη, δεσμούς αίματος με τους κομμουνιστές, πράγμα που εμπόδισε πολλά μάτια να βλέπουν καθαρά.

Η συμμετοχή των κομμουνιστών στον πόλεμο και στη νίκη κατά του Ναζισμού, επέτρεψε οριστικά τον θρίαμβο της έννοιας του αντιφασισμού ως διαπιστευτηρίου για την Αριστερά και, όπως ήταν φυσικό, οι κομμουνιστές αποτελούσαν τους καλύτερους αντιπροσώπους και τους ιδανικότερους υπερασπιστές του. Ο αντιφασισμός έγινε για τον Κομμουνισμό μια οριστική ταμπέλα και τον διευκόλυνε, στο όνομά του, να υποχρεώσει σε σιωπή όσους δυστροπούσαν. Αφού ο ηττημένος Ναζισμός είχε χαρακτηριστεί από τους Συμμάχους ως το «απόλυτο Κακό», ο Κομμουνισμός βρέθηκε σχεδόν μηχανιστικά στο στρατόπεδο του Καλού. Πράγμα που έγινε ολοφάνερο στη δίκη της Νυρεμβέργης, όπου οι Σοβιετικοί βρίσκονταν στα έδρανα των εισαγγελέων. Έτσι επιδέξια αποφεύχθηκαν τα ενοχλητικά σε επίπεδο δημοκρατικών αξιών γεγονότα, όπως τα Γερμανό-σοβιετικά Σύμφωνα του 1939 ή η σφαγή του Κατίν. Η νίκη κατά του Ναζισμού, θεωρήθηκε ότι αποδείκνυε την ανωτερότητα του σοβιετικού συστήματος. Κι είχε προπάντων ως αποτέλεσμα, σε μια Ευρώπη που είχε απελευθερωθεί από τους Αγγλο-Αμερικάνους, να προξενήσει ένα διπλό συναίσθημα ευγνωμοσύνης για τον Κόκκινο Στρατό (στις χώρες που δεν επρόκειτο να υποστούν τις συνέπειες της κατοχής του) και ενοχής για τις θυσίες των λαών της ΕΣΣΔ, συναισθήματα τα οποία η κομμουνιστική προπαγάνδα δεν παρέλειψε να εκμεταλλευθεί στο έπακρο.

Παράλληλα, οι μέθοδοι «απελευθέρωσης» της ανατολικής Ευρώπης από τον Κόκκινο Στρατό παρέμεναν ουσιαστικά άγνωστες στη Δύση, όπου οι ιστορικοί εξομοίωναν δύο μορφές «απελευθέρωσης» πολύ διαφορετικές: Η μία οδηγούσε στην αποκατάσταση των δημοκρατιών, ή άλλη άνοιγε το δρόμο για την εγκαθίδρυση δικτατοριών. Στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη, το σοβιετικό σύστημα έθετε υποψηφιότητα διαδοχής του χιλιετούς Ράιχ και ο Βίτολντ Γκόμπροβιτς εξέφρασε με λίγα λόγια το δράμα αυτών των λαών: *«Το τέλος του πολέμου δεν έφερε την ελευθερία στους Πολωνούς. Σε αυτή τη θλιβερή κεντρική Ευρώπη, σήμανε μονάχα την αντικατάσταση μιας νύχτας από μίαν άλλη, των δημίων του Χίτλερ με εκείνους του Στάλιν. Τη στιγμή που στα παρισινά καφέ οι*

ευγενικές ψυχές χαιρετούσαν με χαρούμενα τραγούδια τη “χειραφέτηση του πολωνικού λαού από τον φεουδαρχικό ζυγό”, στην Πολωνία το ίδιο αναμμένο τσιγάρο άλλαζε χέρια, εξακολουθώντας να καίει το ανθρώπινο δέρμα». Εκεί βρίσκεται η ρωγμή ανάμεσα στις δύο ευρωπαϊκές μνήμες.

Η νέμεση της Ιστορίας, είναι για τον Κομμουνισμό η οριστική του καταδίκη στα μάτια του μεγαλύτερου μέρους της ανθρωπότητας και κυρίως εκεί ακριβώς όπου επιβλήθηκε επί σειρά ετών. Είναι απόλυτη η ιστορική χρεοκοπία ενός κινήματος που εξ αρχής ενεργούσε στο όνομα της Ιστορίας και πίστευε ακράδαντα στην, δικαιωτική γι’ αυτό, ετυμηγορία της. Ας θυμηθούμε, σ’ αυτή τη συνάφεια, τα σκληρά λόγια που ο Τρότσκι απεύθυνε στους μενσεβίκους, τους εσέρους και τους άλλους σοσιαλιστές της Ρωσίας, που αρνήθηκαν να αναγνωρίσουν το νέο επαναστατικό καθεστώς, την επομένη της Οκτωβριανής Επανάστασης: «Έχετε χρεοκοπήσει. Είσαστε εντελώς ξοφλημένοι. Φύγετε, λοιπόν, και πηγαίνετε εκεί όπου ανήκετε: Στους σκουπιδοντενεκέδες της Ιστορίας».

Η φράση αυτή έχει γίνει παροιμιώδης. Τη στιγμή της πολιτικής ήττας είναι εύκολο να την εξαπολύσει κανείς στον αντίπαλο. Όμως, είναι άδικη. Η Ιστορία δεν έχει «σκουπίδια» ή «σκουπιδοντενεκέδες», διότι κάθε της γεγονός, κάθε κοινωνική μορφή που έχει υπάρξει, έχει τη θέση της σ’ αυτήν. Και έχει και ο Κομμουνισμός τη δική του...

Πηγή: Αποσπάσματα από τον πρόλογο της ελληνικής έκδοσης του βιβλίου «Η Μαύρη Βίβλος του Κομμουνισμού» (Κείμενα των Δημήτρη Δημητράκου και Στεφάν Κουρτουά)
